
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XXXVII, 2

SECTIO J

2024

* Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wydział Pedagogiki i Psychologii

** Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie. Wydział Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Technicznych

PAULINA BANASZKIEWICZ*, KAROLINA GÓRNIK-HORN**

ORCID: 0000-0002-0237-3121; paulina.banaszkiewicz@mail.umcs.pl

ORCID: 0009-0004-9884-8735; k.gornik-horn@ujd.edu.pl

*Jakość związku kobiet ciężarnych i nieciężarnych
posiadających i nieposiadających dzieci*

Relationship Quality of Pregnant and Non-pregnant Women with and without Children

PROPOZYCJA CYTOWANIA: Banaszkiewicz, P., Górnik-Horn, K. (2024). Jakość związku kobiet ciężarnych i nieciężarnych posiadających i nieposiadających dzieci. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*, 37(2), 7–22. DOI: 10.17951/j.2024.37.2.7-22.

ABSTRAKT

Celem badania było określenie różnic w zakresie wybranych parametrów jakości związku kobiet w zależności od tego, czy posiadają już dzieci z obecnym partnerem oraz czy są aktualnie w ciąży. W badaniu uwzględniona została ogólna satysfakcja ze związku, niepokój i unikanie przywiązaniowe oraz zazdrość. Zastosowano Skalę Satysfakcji ze Związku CSI-32, Zrewidowaną Skalę Doświadczeń w Bliskich Związkach oraz Wielowymiarową Skalę Zazdrości. Uczestniczkami badania były 274 kobiety nieciężarne i 105 kobiet ciężarnych, które w trakcie prowadzenia badań znajdowały się w związku partnerskim. Przeprowadzone analizy wykazały, że satysfakcja ze związku jest wyższa u kobiet ciężarnych, w tej grupie odnotowano również niższy niepokój i unikanie przywiązaniowe oraz słabszą zazdrość poznawczą. Ogólna satysfakcja ze związku była niższa w grupie kobiet posiadających dzieci, chociaż przy uwzględnieniu ciąży okazało się, że kobiety ciężarne wykazały taki sam poziom satysfakcji ze związku, niezależnie od tego, czy posiadały już potomstwo, czy też nie. Badania w dużej mierze potwierdziły wyższą jakość związku kobiet ciężarnych oraz częściowo niższą jakość związku kobiet posiadających dzieci. Różnice w zakresie zazdrości okazały się jednak odmienne od oczekiwanych. Wnioski z badania omówiono w odniesieniu do dotychczasowej literatury.

Słowa kluczowe: satysfakcja ze związku; niepokój i unikanie przywiązaniowe; zazdrość; jakość związku kobiet ciężarnych; jakość związku kobiet posiadających dzieci

WPROWADZENIE

Okres ciąży to istotny czas w życiu przyszłej matki, który może wpływać na fizyczne i psychologiczne zdrowie kobiety (McNamara, Townsend, Herbert, 2019; Tissera i in., 2021). Jednym z często badanych obszarów, który może determinować pozytywne lub negatywne doświadczenia kobiety w czasie ciąży, jest jakość tworzonej więzi z partnerem. Jakość związku kobiety w czasie ciąży może nie tylko wpłynąć na jej zdrowie, ale również mieć długotrwałe skutki dla rozwoju więzi między matką a przyszłym dzieckiem (McNamara i in., 2019; Walsh, Hepper, Marshall, 2014). Satysfakcjonujący związek, w którym przyszła matka znajduje wsparcie, może działać jako czynnik ochronny przed trudnościami doświadczanymi w czasie ciąży (McNamara i in., 2019).

SATYSFAKCJA ZE ZWIĄZKU A OKRES CIĄŻY I POSIADANIE DZIECI

Z dotychczasowej literatury wynika, że satysfakcja ze związku znacząco spada po narodzinach dziecka (np. Huss, Pollmann-Schult, 2020; Scheppingen i in., 2018) i jest to w większej mierze widoczne wśród kobiet niż mężczyzn (Huss, Pollmann-Schult, 2020). Największe obniżenie zadowolenia z relacji partnerskiej występuje u kobiet po narodzinach pierwszego dziecka (Scheppingen i in., 2018). Badania pokazują, że u kobiet w pierwszej ciąży satysfakcja ze związku jest wysoka, mocno spada w okresie okołoporodowym, a następnie stopniowo maleje w kolejnych latach. Natomiast obniżenie zadowolenia z relacji partnerskiej po narodzinach drugiego, trzeciego lub czwartego dziecka jest mniejsze w porównaniu z gwałtownym spadkiem obserwowanym u matek, które zostały rodzicami po raz pierwszy (Scheppingen i in., 2018).

Wcześniejsze badania w tym zakresie odnosiły się również do przyczyn obniżenia satysfakcji ze związku po narodzinach dziecka (Huss, Pollmann-Schult, 2020; Katz-Wise, Priess, Hyde, 2010), wskazując jako główny czynnik zwiększoną ilość konfliktów między partnerami. Narodzinom pierwszego dziecka towarzyszą zmiany w relacjach partnerskich, ponieważ uwaga przesuwa się z roli partnera na rolę rodzica. Młodzi rodzice mają dla siebie mniej czasu, pojawiają się też nowe zadania, które wymagają podziału obowiązków lub rezygnacji z dotychczasowych aktywności (Katz-Wise i in., 2010). Po przejściu do rodzicielstwa młode matki doświadczają zwiększonej ilości konfliktów oraz agresji werbalnej ze strony partnera, a zarazem mniejszej ilości zachowań wspierających. To nasilenie konfliktów w istotny sposób zmniejsza satysfakcję kobiet z relacji partnerskiej (Huss, Pollmann-Schult, 2020).

W literaturze (np. McNamara i in., 2019; Tissera i in., 2021) podkreśla się jednocześnie, że dla dobrostanu psychologicznego i zdrowia emocjonalnego kobiet po porodzie istotnym czynnikiem jest satysfakcja z relacji z partnerem w czasie ciąży.

W tych pracach najczęściej nie porównuje się jednak jakości związku w grupie kobiet ciężarnych i nieciężarnych, co mogłoby pokazać wyjściowy poziom jakości tworzonej więzi partnerskiej w tych dwóch grupach. Wstępne badania w tym zakresie pokazują (Massar, Buunk, Gruijters, 2013), że kobiety ciężarne cechują się wyższym poziomem zadowolenia ze związku niż kobiety nieciężarne, co tłumaczone jest tym, że kobiety w ciąży mogą postrzegać swojego partnera i wzajemne relacje w sposób stronnicy. Będzie to miało w efekcie wpływ na ich własne zdrowie psychiczne i fizyczne, ale również na zdrowie dziecka (Massar in., 2013).

PRZYWIĄZANIE JAKO KORELAT SATYSFAKCJI ZE ZWIĄZKU

Jednym z czynników mocno związanych z satysfakcją z relacji partnerskiej jest przywiązanie (Vollmann, Sprang, Brink, 2019). W wielu badaniach, które skupiają się na przywiązaniu, wykorzystuje się teorię dwóch głównych wymiarów przywiązania: unikania (*avoidance*) i niepokoju (*anxiety*; zob. Feeney, 2008; Shaver, Fraley, 2008). Wymiary te odnoszą się do wtórnych strategii zaspokajania potrzeb przywiązaniowych (Lubiewska i in., 2016). W sytuacji trudnej, stresowej u jednostki nasilają się potrzeby przywiązaniowe, które dotyczą pragnienia bliskości z obiektem przywiązania. Pierwotną strategią przywiązaniową w takiej sytuacji będzie dążenie do bliskości z obiektem przywiązania, co określane jest jako aktywizacja systemu przywiązaniowego. Istnieje jednak możliwość pojawiania się dwóch innych strategii, które określane są jako wtórne i dotyczą dezaktywizacji lub hiperaktywizacji systemu przywiązaniowego. Dezaktywizacja oznacza dyskomfort w bliskości, niską otwartość w relacji z osobą, do której wytworzyło się przywiązanie. Oznacza także poleganie na sobie w sytuacji stresu, zanegowanie własnych potrzeb bliskości, nieumiejętność korzystania ze wsparcia bliskiej osoby (Mikulincer, Shaver, 2007). Ta strategia ujmowana jest w wymiar unikania przywiązaniowego (Lubiewska i in., 2016). Natomiast hiperaktywizacja odnosi się do stopnia niezależności w relacji oraz do obaw o oddzielenie się od obiektu przywiązania (Shaver, Fraley, 2008) i ujmowana jest w wymiar niepokoju przywiązaniowego (Lubiewska i in., 2016). Wysoki niepokój oznacza dużą motywację do poszukiwania bliskości z osobą będącą obiektem przywiązania, przy jednoczesnym niskim zaufaniu do możliwości osiągnięcia tego wsparcia. Oznacza także negatywny obraz siebie, dużą potrzebę troski oraz nadmierne zaabsorbowanie relacją (Mikulincer, Shaver, 2007). Stabilność związku, wysokie zaufanie do partnera, zaangażowanie w związek, satysfakcja z relacji i intymność są związane właśnie z niskim niepokojem i unikaniem, natomiast wysoki niepokój i/lub wysokie unikanie korelują z niższymi wskaźnikami jakości więzi partnerskiej (Feeney, 2008).

Przywiązanie rodziców, w tym szczególnie matek, okazuje się mieć znaczenie również dla jakości więzi tworzonej z nowonarodzonym dzieckiem oraz dla

zdrowia psychicznego kobiet w trakcie ciąży i w okresie poporodowym (Bianciardi i in., 2020; Göbel i in., 2019; McNamara i in., 2019; Ponti i in., 2021). Pomimo wskazania przywiązania jako istotnego czynnika budowania pozytywnej więzi z nowonarodzonym dzieckiem (Göbel i in., 2019; Ponti i in., 2021) oraz jego korelacji z czynnikami ryzyka w ciąży, np. depresją (Bianciardi i in., 2020; Walsh i in., 2014), brakuje badań dotyczących przywiązania kobiet w ciąży na tle kobiet nieciężarnych posiadających i nieposiadających potomstwa. Zdecydowana większość badań, które zostały dotychczas przeprowadzone, koncentruje się wokół przywiązania przyszłej matki do jeszcze nienarodzonego dziecka lub przywiązania matki do dziecka po porodzie (Bianciardi i in., 2020; Göbel i in., 2019; McNamara i in., 2019; Ponti i in., 2021). Brakuje natomiast prac badawczych w obszarze przywiązania kobiet do ich partnerów w okresie ciąży oraz po narodzinach dzieci.

CIĄŻA I POSIADANIE DZIECI A ZAZDROŚĆ W ZWIĄZKU PARTNERSKIM

Innym czynnikiem, związanym zarówno z satysfakcją ze związku (Theiss, Solomon, 2006), jak i z przywiązaniem (Banaszkiewicz, 2019), który może mieć znaczenie dla określania jakości relacji partnerskiej, jest poziom zazdrości. W literaturze można spotkać kilka typów zazdrości. Jednym z najbardziej znanych jest podział dokonany przez Pfeiffer i Wonga (1989), w którym zostały wyróżnione trzy komponenty: emocjonalny, poznawczy i behawioralny. Zazdrość emocjonalna odnosi się do negatywnych uczuć, które pojawiają się w reakcji na sytuacje wywołujące zazdrość. Zazdrość poznawcza dotyczy podejrzeń i obaw związanych z obecnością rywala i często ma charakter patologiczny. Zazdrość behawioralna obejmuje działania podejmowane przez osobę, które mają na celu wykrycie relacji partnera z rywalem (np. zachowania śledcze), oraz taktyki chroniące związek, takie jak werbalne ataki na rywala.

Dotychczasowe badania (np. Burch, Gallup, 2004) pokazują, że przemoc wobec kobiet rośnie w czasie ciąży, co można wytłumaczyć zwiększoną zazdrością ich partnerów. Jednak zjawisko to nie zostało do tej pory wystarczająco dokładnie opisane w literaturze, brakuje również badań nad intensywnością zazdrości przeżywanej przez kobiety w ciąży w porównaniu do kobiet nieciężarnych. Psychologowie ewolucyjni spekulują, że emocje rozwinęły się jako mechanizmy psychologiczne, które są selektywnie aktywowane w odpowiedzi na zagrożenia dla przetrwania lub sukcesu reprodukcyjnego. Aktywacja tych emocji promuje zachowania kompensacyjne, mające na celu radzenie sobie z zagrożeniem lub wyzwaniem adaptacyjnym (Al-Shawaf i in., 2016). Z tej perspektywy zazdrość może być postrzegana jako jeden z takich mechanizmów. W ujęciu ewolucyjnym ma ona na celu ochronę związku, ale jest też narzędziem do rozwiązania problemu niewierności w związkach skoncentrowanych na reprodukcji (Buss, 2019).

Przebywanie w długotrwałym związku przynosi korzyści zarówno kobietom, jak i mężczyznom, przede wszystkim wtedy, gdy związek ma na celu posiadanie potomstwa (Buss, 2019). Posiadanie dzieci, a nawet sam okres ciąży, powinno zatem intensyfikować zazdrość wśród kobiet, ponieważ osłabienie lub zakończenie związku wskutek pojawienia się rywalki będzie się wiązało z koniecznością samotnego wychowywania dziecka. Wstępne doniesienia w tym zakresie (Massar, Buunk, 2019) pokazują, że reakcja emocjonalna w sytuacji zazdrości różni się między kobietami ciężarnymi i nieciężarnymi. Kobiety ciężarne zareagowałyby silniejszą zazdrością w przypadku zdrady emocjonalnej ich partnera, szczególnie jeśli rywalka byłaby bardzo atrakcyjna fizycznie. Kobiety nieciężarne deklarowały podobny poziom percypowanej zazdrości w sytuacji zdrady emocjonalnej i seksualnej. Badania na gruncie polskim (Banaszkiewicz, 2019) wykazały, że osoby posiadające potomstwo z obecnym partnerem lub planujące posiadanie w najbliższym czasie cechują się silniejszą reakcją emocjonalną w sytuacji pojawiania się potencjalnego rywala niż osoby, które nie posiadają dziecka i nie mają takich planów na przyszłość. W tych badaniach nie uwzględniono jednak płci uczestników (Banaszkiewicz, 2019). Nie jest więc jasne, czy te różnice dotyczyły w równej mierze kobiet i mężczyzn.

BADANIE WŁASNE

Dotychczasowe badania wykazały, że jakość relacji partnerskiej jest istotnym czynnikiem ochronnym dla zdrowia przyszłej matki w trakcie ciąży i po porodzie (McNemara i in., 2019; Tissera i in., 2021), a także dla jakości budowanej więzi z noworodkiem (McNamara i in., 2019; Walsh i in., 2014). Satisfakcja ze związku spada w okresie po porodzie (Huss, Pollmann-Schult, 2020; Scheppingen i in., 2018). Większość badań w tym obszarze miała jednak charakter podłużny, w którym porównywano kobiety na poszczególnych etapach ciąży oraz w okresie przejścia do macierzyństwa. Brakuje natomiast analiz porównujących jakość tworzonej więzi partnerskiej kobiet ciężarnych na tle kobiet nieciężarnych. Wstępne badania w tym zakresie (Massar i in., 2013) sugerują pewne różnice, ale wciąż można uznać, że obszar ten wymaga eksploracji. Pierwszym celem badania własnego jest zatem określenie, czy i na ile jakość więzi partnerskiej kobiet w ciąży różni się na tle kobiet nieciężarnych. W badaniu skupiono się na kilku wybranych parametrach jakości relacji, które według literatury są związane z okresem ciąży i posiadania potomstwa (zob. np. Banaszkiewicz, 2019; Bianciardi i in., 2020; Göbel i in., 2019; Huss, Pollmann-Schult, 2020; Massar i in., 2013; Scheppingen i in., 2018), ale też są powiązane między sobą nawzajem (Banaszkiewicz, 2019; Massar, Buunk, 2019; Theiss, Solomon, 2006; Vollmann i in., 2019). Są to ogólna satysfakcja ze związku oraz wymiary przywiązania i zazdrości.

Kolejnym celem badania własnego jest ustalenie, czy wybrane parametry jakości związku różnią się między kobietami posiadającymi już dzieci i nieposiadającymi potomstwa. Dotychczasowa literatura (zob. np. Huss, Pollmann-Schult, 2020; Scheppingen i in., 2018) opisuje różnice w poziomie ogólnej satysfakcji ze związku, chociaż są to w głównej mierze dane z analiz podłużnych, istnieje bowiem niewiele analiz porównawczych (Massar i in., 2013). Różnice w zakresie zazdrości również nie zostały jeszcze wystarczająco dokładnie określone, wstępne dane sugerują jednak, że należy się spodziewać odmiennego poziomu zazdrości u kobiet posiadających i nieposiadających dzieci (Banaszkiewicz, 2019). Nie ma natomiast badań porównujących wymiary przywiązania w zależności od posiadania potomstwa, dlatego nie jest jasne, czy posiadanie potomstwa w jakimś stopniu modyfikuje unikanie i niepokój przywiązaniowy w relacji partnerskiej.

W odniesieniu do powyższych celów i na podstawie dotychczasowej literatury przedmiotu sformułowano następujące hipotezy:

H1: Kobiety ciężarne będą się cechowały wyższą satysfakcją ze związku, mniejszym niepokojem i unikaniem przywiązaniowym, ale silniejszą zazdrością w porównaniu do swoich nieciężarnych rówieśniczek.

H2: Kobiety, które posiadają potomstwo z obecnym partnerem, będą się cechowały niższym poziomem satysfakcji ze związku, wyższym niepokojem i unikaniem przywiązaniowym oraz wyższym poziomem zazdrości w porównaniu do kobiet, które nie posiadają potomstwa z obecnym partnerem.

W badaniu własnym postanowiono określić również efekty interakcyjne ciąży i posiadania potomstwa na wybrane parametry jakości relacji partnerskiej. Sformułowano hipotezę trzecią, która brzmi:

H3: Kobiety ciężarne i nieciężarne, które posiadają lub nie posiadają obecnie potomstwa, będą wykazywały odmienny poziom satysfakcji ze związku, unikania i niepokoju przywiązaniowego oraz zazdrości.

NARZĘDZIA BADAWCZE

Do pomiaru niepokoju i unikania przywiązaniowego została wykorzystana Zrewidowana Skala Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-R), która jest polską adaptacją *Experience in Close Relationships – Revised* (Fraley, Waller, Brennan, 2000). Adaptacji dokonali Lubiewska i in. (2016). Skala mierzy dwie wtórne strategie przywiązaniowe, czyli dezaktywizację oraz hiperaktywizację systemu przywiązaniowego. Podskala *Niepokój* odnosi się do strategii hiperaktywizacji, natomiast podskala *Unikanie* odnosi się do strategii dezaktywizacji. Wynik w zakresie unikania opisuje, na ile osoba obawia się bliskości z innymi, przejawia niski stopień zaufania i dąży do zachowania swojej emocjonalnej niezależności. Natomiast wynik w zakresie niepokoju pozwala stwierdzić poziom zaabsorbowania związkiem, nadmierne poszukiwanie wsparcia i troski przy jednoczesnej obawie o możliwość

zaspokojenia tych potrzeb (Lubiewska i in., 2016). Skala składa się z 36 pozycji, do których badani ustosunkowują się na 7-stopniowej skali – od *zdecydowanie się nie zgadzam* do *zdecydowanie się zgadzam*. W badaniu własnym zastosowano instrukcję, w której uczestnicy mieli za zadanie wyobrazić sobie jedną osobę, z którą tworzą obecnie bliski związek. W badaniach Lubiewskiej i in. (2016) potwierdzono dwuczynnikową strukturę skali: α Cronbacha dla skali *Niepokój* wyniosło 0,92, a dla skali *Unikanie* 0,88, co wskazuje na wysoką rzetelność. W badaniu własnym α Cronbacha wyniosło 0,92 dla podskali *Niepokój* i 0,90 dla podskali *Unikanie*.

Wielowymiarowa Skala Zazdrości (MJS) autorstwa Pfeiffer i Wonga (1989) w polskim tłumaczeniu Jastrzębskiego została użyta do oszacowania poziomu zazdrości poznawczej, emocjonalnej i behawioralnej. Każdy z komponentów mierzony jest przez osiem twierdzeń; w sumie skala składa się z 24 pozycji. Osoby badane udzielają odpowiedzi na skali od 1 do 7, gdzie dla podskali poznawczej i behawioralnej kategoria odpowiedzi mieści się w zakresie od *nigdy* do *cały czas*, a dla podskali emocjonalnej – od *bardzo zadowolony* do *bardzo zdenerwowany*. Skala MJS jest jedną z najczęściej stosowanych skal do pomiaru zazdrości. Liczne badania potwierdzają jej odpowiednie parametry psychometryczne w różnych populacjach (np. Radev, Hedrih, 2017). α Cronbacha w oryginalnych badaniach Pfeiffer i Wonga (1989) była wysoka dla każdej ze skal i w zależności od badania wahała się między 0,80 a 0,92. Rzetelność mierzona metodą stabilności (drugi pomiar od 1 do 2 miesięcy po pierwszym badaniu) wynosi odpowiednio 0,75, 0,82 i 0,34. Analiza czynnikowa potwierdziła trójczynnikową strukturę skali (Pfeiffer, Wong, 1989). W badaniu własnym α Cronbacha wyniosło odpowiednio: 0,87 dla skali zazdrości poznawczej, 0,87 dla skali zazdrości emocjonalnej oraz 0,85 dla skali zazdrości behawioralnej.

Do pomiaru satysfakcji ze związku wykorzystano Skalę Satysfakcji ze Związku CSI-32 autorstwa Funk i Rogge'a (2007) w polskim tłumaczeniu Stawskiej. Narzędzie to zostało wybrane z uwagi na możliwość pomiaru zadowolenia z relacji zarówno w związku formalnym, jak i nieformalnym. Skala składa się z 32 pytań, przy czym kategoria odpowiedzi jest różna dla poszczególnych itemów. Wyniki należy zsumować w jeden ogólny wskaźnik. Autorzy oryginalnej wersji narzędzia (Funk, Rogge, 2007) podają, że wyniki poniżej 104,5 pkt sugerują raczej dyssatisfakcję z tworzonej relacji partnerskiej. W oryginalnych badaniach Funk i Rogge'a (2007) rzetelność skali była bardzo wysoka – α Cronbacha 0,98, a trafność potwierdziły korelacje z dotychczasowymi miarami satysfakcji z relacji. W badaniu własnym α Cronbacha wyniosło 0,96.

BADANA GRUPA I PROCEDURA

Projekt niniejszego badania uzyskał zgodę Komisji do Spraw Etyki Badań Naukowych Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie (numer zgody:

KE-U/8/2023). Wszystkie badane kobiety wyraziły pisemną zgodę na udział w badaniu. Badanie było w pełni anonimowe i nie wiązało się z żadnym wynagrodzeniem. Uczestniczki były rekrutowane w Centrum Dietetyki i Żywienia LemonDiet w Częstochowie oraz w Szkole Rodzenia JuliaMed w Myszkowie. W badaniu wzięło udział 285 kobiet nieciężarnych i 110 kobiet ciężarnych. Po wyłączeniu tych, które nie były w związku partnerskim, ostateczną grupę badaną utworzyły 274 kobiety nieciężarne, w tym 171 nieciężarnych posiadających już dzieci oraz 103 bez potomstwa, a także 105 kobiet ciężarnych, w tym 21 mających już dzieci oraz 84 bez potomstwa. Wszystkie uczestniczki były w związkach heteroseksualnych.

Średnia wieku badanych kobiet nieciężarnych posiadających dzieci wyniosła $M = 39,20$ ($SD = 7,54$). Najwięcej kobiet (90; 52,6%) zadeklarowało, że mają dwoje dzieci, 64 kobiety (37,4%) posiadały jedno dziecko, 15 kobiet (8,8%) troje dzieci, a dwie kobiety w tej grupie (1,2%) miały czworo dzieci. W tej grupie 144 kobiety (84,2%) znajdowały się w związku małżeńskim, a 27 (15,8%) – w związku nieformalnym. Średni staż związku w latach wynosił $M = 15,66$ ($SD = 8,37$). Średnia wieku kobiet nieciężarnych nieposiadających dzieci to $M = 28,00$ ($SD = 7,06$). W tej grupie 18 kobiet (17,5%) znajdowało się w związku małżeńskim, a 85 kobiet (82,5%) – w związku nieformalnym. Średni staż związku w latach wynosił $M = 5,06$ ($SD = 4,38$).

Średnia wieku badanych kobiet ciężarnych posiadających dzieci wyniosła $M = 31,76$ ($SD = 3,15$), przy czym 19 badanych (90,5%) miało już jedno dziecko, a dwie kobiety (9,5%) miały dwoje dzieci. W tej grupie 19 kobiet (90,5%) znajdowało się w związku małżeńskim, a dwie kobiety (9,5%) – w związku nieformalnym. Średni staż związku w latach wynosił $M = 8,05$ ($SD = 3,43$). Średnia wieku kobiet ciężarnych nieposiadających dzieci to $M = 30,19$ ($SD = 3,53$). W tej grupie 63 badane (75%) znajdowały się w związku małżeńskim, a 21 kobiet (25%) – w związku nieformalnym. Średni staż związku w latach wynosił $M = 7,30$ ($SD = 4,07$).

ANALIZA WYNIKÓW

Analizę wyników przeprowadzono za pomocą pakietu statystycznego SPSS w wersji 27. W tabeli 1 zamieszczono statystyki opisowe badanych zmiennych w czterech porównywanych grupach.

W celu sprawdzenia, czy kobiety ciężarne i nieciężarne, które posiadają lub nie posiadają dzieci, różnią się w zakresie wybranych parametrów jakości związku, przeprowadzono wielozmiennową analizę wariancji MANOVA, gdzie zmiennymi niezależnymi były ciąża (2: kobiety ciężarne, kobiety nieciężarne) oraz posiadanie dzieci (2: posiadanie dzieci, nieposiadanie dzieci), a zmiennymi zależnymi były: niepokój przywiązaniowy, unikanie przywiązaniowe, satysfakcja ze związku, zazdrość emocjonalna, zazdrość poznawcza i zazdrość

behawioralna. Dla wszystkich efektów obliczono miarę siły efektu – częstkowe η^2 (tabela 2).

Tabela 1. Statystyki opisowe badanych zmiennych w czterech porównywanych grupach

Grupa	Kobiety ciężarne				Kobiety nieciężarne			
	posiadające dzieci ($n = 21$)		nieposiadające dzieci ($n = 84$)		posiadające dzieci ($n = 171$)		nieposiadające dzieci ($n = 103$)	
Zmienna	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Unikanie przywiązaniowe	43,86	16,16	47,96	13,16	54,07	16,62	50,36	15,42
Niepokój przywiązaniowy	46,43	16,50	50,89	19,47	56,79	20,53	56,80	21,08
Satysfakcja ze związku	130,57	19,93	130,86	19,00	103,24	31,25	119,07	21,04
Zazdrość poznawcza	17,14	5,48	18,38	6,39	19,95	9,67	20,27	8,13
Zazdrość emocjonalna	37,76	10,50	39,61	7,73	36,69	10,47	38,32	9,10
Zazdrość behawioralna	15,43	5,04	14,50	5,08	16,18	7,51	16,92	7,86

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Wyniki wielozmiennej analizy wariancji MANOVA ($n = 379$), w tym efekty główne zmiennych niezależnych (ciąża oraz posiadanie dzieci) oraz efekty interakcyjne (ciąża*posiadanie dzieci)

Zmienne zależne	Ciąża		Posiadanie dzieci		Ciąża*posiadanie dzieci	
	<i>F</i>	η^2	<i>F</i>	η^2	<i>F</i>	η^2
Unikanie przywiązaniowe	8,741**	0,023	0,009	0,000	3,361	0,009
Niepokój przywiązaniowy	8,586**	0,022	0,649	0,002	0,645	0,002
Satysfakcja ze związku	30,689***	0,076	5,207*	0,014	4,844*	0,013
Zazdrość poznawcza	4,138*	0,043	0,458	0,001	0,157	0,000
Zazdrość emocjonalna	0,811	0,002	1,762	0,005	0,007	0,000
Zazdrość behawioralna	2,717	0,007	0,009	0,000	0,751	0,002

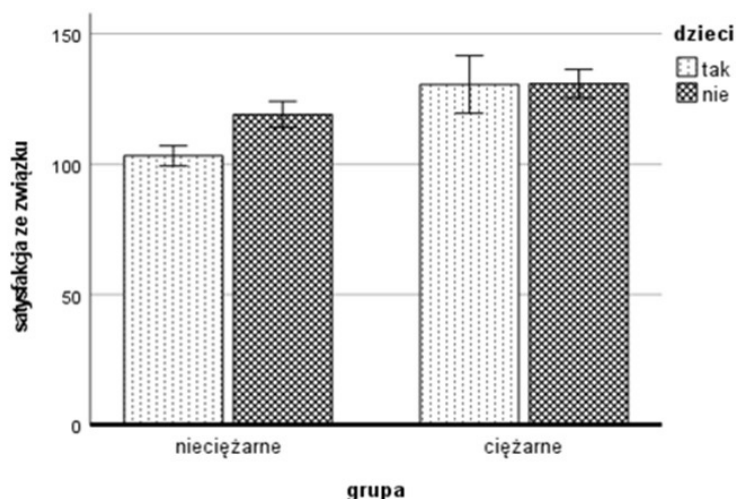
Objaśnienie: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Źródło: opracowanie własne.

W analizie wykazano istotne efekty główne zmiennej ciąży w zakresie unikania i niepokoju przywiązaniowego, satysfakcji ze związku oraz zazdrości poznawczej. Dla zmiennej posiadanie dzieci uzyskano istotny efekt główny w zakresie satysfakcji ze związku. Biorąc pod uwagę różnice między kobietami ciężarnymi i nieciężarnymi, należy stwierdzić, że kobiety ciężarne uzyskały wyższy poziom satysfakcji ze związku niż kobiety nieciężarne oraz niższy poziom zazdrości poznawczej niż kobiety nieciężarne. Ponadto w badaniu własnym kobiety ciężarne cechowały się niższym poziomem unikania przywiązaniowego oraz niepokoju przywiązaniowego niż kobiety niebędące w ciąży. Kobiety posiadające dzieci

uzyskały niższy wynik w zakresie satysfakcji ze związku niż kobiety, które nie posiadają potomstwa.

W badaniu uzyskano jeden efekt interakcyjny dla zmiennych ciąża i posiadanie dzieci w zakresie satysfakcji ze związku. Analizy *post hoc* wykonano za pomocą testu Bonferroniego. Poziom satysfakcji ze związku był wyższy w grupie kobiet nieciężarnych, które nie posiadają dzieci, niż w grupie kobiet nieciężarnych posiadających potomstwo ($p < 0,001$). Porównując kobiety ciężarne i nieciężarne, które posiadają dzieci, w pierwszej grupie satysfakcja ze związku była wyższa niż w drugiej ($p < 0,001$). Podobnie wyższa była satysfakcja ze związku w grupie ciężarnych, które jeszcze nie posiadają dziecka, w porównaniu do nieciężarnych, które nie posiadały potomstwa ($p < 0,01$). Uzyskany efekt interakcyjny ilustruje rysunek 1.

Uwaga: słupki błędu to przedziały ufności 95%.

Rysunek 1. Satysfakcja ze związku w grupie kobiet ciężarnych i nieciężarnych, które posiadają lub nie posiadają dzieci

Źródło: opracowanie własne.

DYSKUSJA

Celem badania było określenie różnic w zakresie wymiarów przywiązania, satysfakcji ze związku oraz zazdrości między kobietami ciężarnymi i nieciężarnymi, z dodatkowym uwzględnieniem posiadania potomstwa z obecnym partnerem. Uzyskany wzorzec wyników okazał się częściowo zgodny z przyjętymi hipotezami badawczymi. Kobiety ciężarne cechowały się wyższym poziomem

satysfakcji ze związku oraz niższym poziomem niepokoju i unikania przywiązaniowego. Różnice w zakresie zazdrości odnotowano jedynie w odniesieniu do jej komponentu poznawczego, ale okazały się sprzeczne z założeniami. Hipoteza H1 potwierdziła się zatem częściowo. Uzyskane wyniki są jednak w dużej mierze zgodne z dotychczasowymi doniesieniami o większej satysfakcji z relacji z partnerem u kobiet w czasie ciąży (Massar i in., 2013).

Należy podkreślić, że średni poziom satysfakcji ze związku w grupie kobiet ciężarnych i nieciężarnych znajdował się w zakresie wskazującym raczej na satysfakcję niż na dyssatysfakcję (Funk, Rogge, 2007). Grupą, w której średni wynik poziomu satysfakcji ze związku wskazuje raczej na niezadowolenie z tworzonej relacji, były kobiety nieciężarne, które już posiadają potomstwo z obecnym partnerem. W tej grupie średnia statystyczna wyniosła 103,24 pkt. Funk i Rogge (2007) podają, że wyniki poniżej 104,5 pkt sugerują raczej dyssatysfakcję z tworzonej relacji partnerskiej. Sugeruje to zatem, że w grupie kobiet posiadających już dzieci, ale niebędących aktualnie w ciąży, satysfakcja ze związku jest raczej niska. Oczywiście biorąc pod uwagę zróżnicowanie uzyskanych wyników, niektóre kobiety w tej grupie będą przejawiały wysokie zadowolenie ze związku, niemniej grupa ta cechuje się ogólnie raczej dyssatysfakcją z relacji partnerskiej. Różnice te mogą być związane ze zmianami w postawach dotyczących ról płciowych par, które wydają się stawać bardziej tradycyjne po przejściu w stan rodzicielstwa (Katz-Wise i in., 2010). Jest to zgodne z wcześniejszymi badaniami, które wykazały, że młode matki często doświadczają konfliktów partnerskich dotyczących zaangażowania ojcowskiego i nowego podziału obowiązków (Moller, Hwang, Wickberg, 2008). Narodziny dziecka powodują większe zmiany w codziennych obowiązkach kobiet w porównaniu do mężczyzn. W rezultacie nowi rodzice doświadczają większej ilości konfliktów i stosują bardziej destrukcyjne sposoby komunikacji, niż miało to miejsce przed narodzinami dziecka (Moller i in., 2008), co może negatywnie wpływać na satysfakcję z życia w związku partnerskim i to obniżenie satysfakcji będzie bardziej widoczne właśnie w grupie kobiet posiadających potomstwo z obecnym partnerem. Dotychczasowe badania nie wskazują, czy i po jakim czasie od urodzenia dziecka te konflikty zmniejszają się oraz czy komunikacja i podział obowiązków ulegają poprawie. Można jednak wnioskować, że problemy z podziałem obowiązków po urodzeniu dziecka pozostają w pewien sposób stałe, ponieważ rodzice generalnie doświadczają wyższego poziomu stresu i napięcia w godzeniu pracy, opieki nad dziećmi i spraw finansowych niż osoby niebędące rodzicami. Mogą oni również z tego powodu wykazywać silniejsze reakcje na konflikty niż osoby niebędące rodzicami (Huss, Pollmann-Schult, 2020). Uzyskane w badaniu własnym wyniki są zgodne także z doniesieniami o zmianach satysfakcji ze związku po urodzeniu dzieci. Satysfakcja ta spada najbardziej po urodzeniu pierwszego dziecka i stopniowo maleje w kolejnych latach, niezależnie od faktu, czy pojawią się kolejne dzieci, czy też nie (Scheppingen i in., 2018).

Biorąc pod uwagę, że badane kobiety w ciąży wykazywały również mniejszy niepokój i unikanie przywiązaniowe, należy uznać, że satysfakcja z relacji partnerskiej była u nich powiązana z komfortem w bliskości z partnerem oraz z przekonaniem o jego dostępności w razie wystąpienia trudności (Fraley i in., 2000; Lubiewska i in., 2016). Wszystko to sugeruje wyższą jakość relacji partnerskiej u kobiet w ciąży. Trudno jednak stwierdzić, czy odnotowane w badaniu własnym różnice w zakresie zadowolenia z relacji wynikają z bardziej stronniczego postrzegania partnera w czasie ciąży, jak zasugerowali Massar i in. (2013), czy też mają inną przyczynę. Ponieważ przywiązanie jest do pewnego stopnia modyfikowane przez bieżące doświadczenia, w tym interakcje z partnerem (Fraley, Roisman, 2019), istnieje możliwość, że mężczyźni traktują swoje partnerki w czasie ciąży w odmienny sposób, co w efekcie zmniejsza niepokój co do trwałości związku i dostępności partnera w razie trudności oraz zwiększa poczucie komfortu w bliskości z partnerem. W efekcie zwiększa się także poziom satysfakcji z relacji. Jest to jednak przypuszczenie, które z pewnością wymaga dalszych badań. Dotychczasowe badania sugerują bowiem, że w okresie ciąży wzrasta poziom agresji kierowanej przez mężczyzn wobec ich partnerek (Burch, Gallup, 2004), ale przemoc ta związana jest z zazdrością i w dalszym ciągu obszar ten nie jest wystarczająco dobrze przedstawiony od strony empirycznej. W dalszych badaniach należałoby zatem uwzględnić poziom zazdrości partnerów kobiet ciężarnych oraz bardziej obiektywne wskaźniki jakości relacji, jak chociażby faktyczne akty agresji, i właśnie te zmienne skorelować z satysfakcją ze związku kobiet ciężarnych.

W badaniu własnym różnice w zakresie zazdrości okazały się odmienne od oczekiwanych. Kobiety ciężarne przejawiały niższy poziom zazdrości poznawczej niż kobiety nieciężarne. W tym przypadku niższa zazdrość poznawcza może być powiązana z większą satysfakcją ze związku, niższym unikaniem przywiązaniowym oraz niższym niepokojem przywiązaniowym. W literaturze wskazuje się (Theiss, Solomon, 2006), że poznawczy komponent zazdrości ma tendencję do wzrostu w przypadku niepewności odnośnie do siebie, partnera i całego związku. Podejrzliwość wobec partnera i rozmyślanie o możliwości zdrady są związane z niższą satysfakcją ze związku (Martins i in., 2015). Brak spodziewanych różnic w zakresie reakcji emocjonalnej w zazdrości, czyli przede wszystkim emocjonalnym komponencie zazdrości, może wynikać również z odmiennej metodologii. Badania Massar i Buunka (2019) prowadzone były metodą wymuszonego wyboru, gdzie kobiety musiały zdecydować, który scenariusz bardzo surowej zdrady wywołałby w nich większy dyskomfort – zdrada seksualna czy emocjonalna. W takiej sytuacji kobiety ciężarne deklarowały większy dyskomfort w przypadku zdrady emocjonalnej, niż miało to miejsce w grupie kobiet nieciężarnych. W badaniu własnym posłużono się natomiast innym sposobem pomiaru zazdrości i nie rozróżniano na zdradę emocjonalną i seksualną.

Hipoteza H2 potwierdziła się częściowo. Kobiety posiadające potomstwo cechowały się niższym poziomem satysfakcji ze związku, co jest zgodne z dotychczasową literaturą (Huss, Pollmann-Schult, 2020; Scheppingen i in., 2018). Nie odnotowano jednak żadnych różnic w zakresie wymiarów przywiązania i zazdrości. Wyniki takie są w opozycji do wcześniejszych badań (Banaszkiewicz, 2019), w których to osoby posiadające potomstwo z obecnym partnerem cechowały się większą zazdrością. Być może jednak efekt ten jest zależny od płci, gdyż w przytoczonych badaniach (Banaszkiewicz, 2019) nie dokonano podziału na płeć, a w badaniu własnym udział brały tylko kobiety. Jeśli chodzi o brak różnic w zakresie wymiarów przywiązania, to w tym zakresie badanie własne miało charakter eksploracyjny – brak jest takich doniesień w literaturze. Być może zatem niepokój co do trwałości związku oraz komfort w bliskości w relacji z partnerem nie ulegają zmianie po narodzinach dziecka, a być może zależą od pewnych czynników, jak np. poziom zachowań konfliktowych w związku, których nie uwzględniono w badaniu własnym.

Hipoteza H3 potwierdziła się częściowo – znaleziono efekt interakcyjny ciąży i posiadania potomstwa jedynie w przypadku ogólnej satysfakcji ze związku. Niezależnie od posiadania potomstwa kobiety w ciąży cechowały się takim samym poziomem satysfakcji z relacji. Wynik taki potwierdza znaczenie ciąży w percepcji relacji z partnerem i jest zgodny z dotychczasowymi badaniami (Massar i in., 2013), ale – jak już wspomniano powyżej – ciężko obecnie stwierdzić, z czego wynikają te różnice.

OGRANICZENIA I KIERUNKI DALSZYCH BADAŃ

Ograniczeniem badania własnego była stosunkowo mała liczba kobiet ciężarnych, które posiadały już potomstwo (21 osób), dlatego kolejne badania powinny zostać powtórzone na większej grupie spełniającej takie kryterium. Kolejnym ograniczeniem jest dysproporcja w liczebności między kobietami ciężarnymi, które już posiadają potomstwo albo go nie posiadają. Taka rozbieżność w liczebnościach porównywanych grup mogła wpłynąć na wyniki analizy statystycznej. Wiąże się to ponownie z zaleceniem powtórzenia przyszłych badań przy uwzględnieniu większej liczebności kobiet ciężarnych już posiadających dzieci przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby badanych kobiet ciężarnych, które jeszcze nie mają potomstwa.

W badaniu uwzględniono jedynie kobiety, a opisywane w literaturze (Banaszkiewicz, 2019) różnice w nasileniu zazdrości w zależności od posiadania potomstwa z obecnym partnerem dotyczyły obu płci. Być może zatem różnice w poziomie zazdrości prezentują się odmiennie u kobiet i mężczyzn. Wymaga to jednak rozszerzenia przyszłych badań o grupę mężczyzn. Obszarem do eksploracji w dalszych badaniach mogą być także inne czynniki związane z jakością relacji partnerskiej,

jak intymność czy zaangażowanie w związek, odczuwanie miłości wobec partnera oraz poczucie bycia kochaną. W badaniu własnym nie uwzględniono nasilenia zachowań konfliktowych z partnerem, co mogłoby tłumaczyć różnice w zakresie satysfakcji ze związku (Huss, Pollmann-Schult, 2020) lub wymiarów przywiązania, dlatego kolejne badania powinny uwzględnić także ten aspekt relacji partnerskiej. Zmiany w zakresie wymiarów przywiązania kobiet ciężarnych wymagają też badań podłużnych – od momentu planowania ciąży, przez okres jej trwania, aż po przejście w stan rodzicielstwa. Istotnym obszarem dalszych analiz nad jakością relacji w czasie ciąży i po narodzinach dziecka mogłoby być też porównanie percepcji jakości relacji kobiet oraz ich partnerów, a także określenie, czy percepcja jakości relacji partnerskiej w oczach kobiet zależy od faktycznych zachowań partnera czy ma charakter stronniczy i życzeniowo pozytywny. Wymagałoby to uwzględnienia w dalszych badaniach grupy kobiet oraz ich partnerów.

ZAKOŃCZENIE

Badanie własne dodaje kilka istotnych wniosków do dotychczasowej wiedzy. Kobiety w ciąży, które odczuwają większą pewność co do stabilności związku i dostępności partnera w razie trudności, są mniej zaabsorbowane rozmyślaniami o możliwości pojawienia się rywalki, która mogłaby osłabić jakość relacji z partnerem (Pfeiffer, Wong, 1989). Wszystko to łączy się z większym zadowoleniem z relacji. Okres ciąży – niezależnie od tego, czy spodziewane dziecko będzie pierwszym, czy kolejnym – łączy się ze słabszym niepokojem i unikaniem przywiązaniowym, a więc z większym zaufaniem i komfortem w bliskości.

Biorąc pod uwagę te wyniki, można sformułować pewne praktyczne wnioski z badania. Jeśli faktycznie spadek zaufania do partnera, komfortu w bliskości i poczucia jego dostępności w razie trudności, a także satysfakcji ze związku w okresie ciąży wynika częściowo z nadmiernie pozytywnego postrzegania swojego związku, osoby zajmujące się udzielaniem pomocy psychologicznej lub medycznej przyszłym matkom powinny uprzedzić kobiety w ciąży – i ich partnerów – o tym, że te uczucia mogą dość nagle zmienić się po porodzie. Jednocześnie jednak z pewnością należałoby prowadzić dalsze badania nad określeniem, z czego wynika obniżenie jakości związku po porodzie. Badania nad jakością związków wśród kobiet w ciąży są kluczowe, ponieważ mają daleko idące konsekwencje dla zdrowia i dobrostanu zarówno matek, jak i ich dzieci, a także dla szerszych kwestii społecznych i opieki zdrowotnej. Zrozumienie czynników wpływających na jakość związku w tym istotnym okresie życiowym może prowadzić do poprawy dobrostanu psychologicznego i zdrowia psychicznego kobiet oraz może mieć pozytywne konsekwencje dla dzieci.

BIBLIOGRAFIA

- Al-Shawaf, L., Conroy-Beam, D., Asao, K., Buss, D.M. (2016). Human Emotions: An Evolutionary Psychological Perspective. *Emotion Review*, 8(2), 173–186. DOI: **10.1177/1754073914565518**
- Banaszkiewicz, P. (2019). *Studium emocji zazdrości romantycznej Polaków*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Bianciardi, E., Vito, C., Betrò, S., Stefano, A. de, ... Niolu, C. (2020). The Anxious Aspects of Insecure Attachment Styles Are Associated with Depression Either in Pregnancy or in the Postpartum Period. *Annals of General Psychiatry*, 19(51). DOI: **10.1186/s12991-020-00301-7**
- Burch, R.L., Gallup, G.G. (2004). Pregnancy as a Stimulus for Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, 19(4), 243–247. DOI: **10.1023/B:JOFV.0000032634.40840.48**
- Buss, D.M. (2019). *Evolutionary Psychology: The New Science of the Mind*. New York: Routledge.
- Feeney, J.A. (2008). Adult Romantic Attachment: Developments in the Study of Couple Relationships. W: J. Cassidy, P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (s. 456–481). New York: The Guilford Press.
- Fraley, R.C., Roisman, G.I. (2019). The Development of Adult Attachment Styles: Four Lessons. *Current Opinion in Psychology*, 25, 26–30. DOI: **10.1016/j.copsyc.2018.02.008**
- Fraley, R.C., Waller, N.G., Brennan, K.A. (2000). An Item-Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350–365. DOI: **10.1037//0022-3514.78.2.350**
- Funk, J.L., Rogge, R.D. (2007). Testing the Ruler with Item Response Theory: Increasing Precision of Measurement for Relationship Satisfaction with the Couples Satisfaction Index. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 572–583. DOI: **10.1037/0893-3200.21.4.572**
- Göbel, A., Barkmann, C., Arck, P., Hecher, K., ... Mudra, S. (2019). Couples' Prenatal Bonding to the Fetus and the Association with One's Own and Partner's Emotional Well-Being and Adult Romantic Attachment Style. *Midwifery*, 79. DOI: **10.1016/j.midw.2019.102549**
- Huss, B., Pollmann-Schult, M. (2020). Relationship Satisfaction across the Transition to Parenthood: The Impact of Conflict Behavior. *Journal of Family Issues*, 41(3), 383–411. DOI: **10.1177/0192513X19876084**
- Katz-Wise, S.L., Priess, H.A., Hyde, J.S. (2010). Gender-Role Attitudes and Behavior Across the Transition to Parenthood. *Developmental Psychology*, 46(1), 18–28. DOI: **10.1037/a0017820**
- Lubiewska, K., Głogowska, K., Mickiewicz, K., Wojtynkiewicz, E., Izdebski, P. (2016). Skala Experience in Close Relationships-Revised: struktura, rzetelność oraz skrócona wersja skali w polskiej próbie. *Psychologia Rozwojowa*, 21(1), 49–63. DOI: **10.4467/20843879PR.16.004.4793**
- Martins, A., Alves, S., Narciso, I., Canavarro, M.C., Pereira, M. (2015). *Reliability and Validity of the Portuguese Version of the Revised Anticipated Sexual Jealousy Scale*. Paper presented at the III Congresso Nacional da APTC, Coimbra, Portugal.
- Massar, K., Buunk, A.P. (2019). Expecting and Competing? Jealous Responses among Pregnant and Nonpregnant Women. *Evolutionary Psychology*, 17(1). DOI: **10.1177/1474704919833344**
- Massar, K., Buunk, A.P., Gruijters, S.L.K. (2013). Pregnant Women's View on Their Relationship: A Comparison with Nonpregnant Women. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 7(2), 272–281. DOI: **10.5964/ijpr.v7i2.122**
- McNamara, J., Townsend, M.L., Herbert, J.S. (2019). A Systemic Review of Maternal Wellbeing and Its Relationship with Maternal Fetal Attachment and Early Postpartum Bonding. *PLoS ONE*, 14(7). DOI: **10.1371/journal.pone.0220032**
- Mikulincer, M., Shaver, P.R. (2007). *Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change*. New York: The Guilford Press.
- Moller, K., Hwang, P.C., Wickberg, B. (2008). Couple Relationship and Transition to Parenthood: Does Workload at Home Matter? *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(1), 57–68. DOI: **10.1080/02646830701355782**

- Pfeiffer, S.M., Wong, P.T.P. (1989). Multidimensional Jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(2), 181–196. DOI: [10.1177/026540758900600203](https://doi.org/10.1177/026540758900600203)
- Ponti, L., Smorti, M., Ghinassi, S., Tani, F. (2021). The Relationship between Romantic and Prenatal Maternal Attachment: The Moderating Role of Social Support. *International Journal of Psychology*, 56(1), 143–150. DOI: [10.1002/ijop.12676](https://doi.org/10.1002/ijop.12676)
- Radev, M.T., Hedrih, V. (2017). Psychometric Properties of the Multidimensional Jealousy Scale (MJS) on a Serbian Sample. *Psihologija*, 50(4), 521–534. DOI: [10.2298/PSI170121012T](https://doi.org/10.2298/PSI170121012T)
- Scheppingen, M.A. van, Denissen, J.J.A., Chung, J.M., Tambs, K., Bleidorn, W. (2018). Self-Esteem and Relationship Satisfaction during the Transition to Motherhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114(6), 973–991. DOI: [10.1037/pspp0000156](https://doi.org/10.1037/pspp0000156)
- Shaver, P.R., Fraley, R.C. (2008). Attachment, Loss, and Grief: Bowlby's Views and Current Controversies. W: J. Cassidy, P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (s. 48–77). New York: The Guilford Press.
- Theiss, J.A., Solomon, D.H. (2006). Coupling Longitudinal Data and Multilevel Modeling to Examine the Antecedents and Consequences of Jealousy Experiences in Romantic Relationships: A Test of the Relational Turbulence Model. *Human Communication Research*, 32(4), 469–503. DOI: [10.1111/j.1468-2958.2006.00284.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2006.00284.x)
- Tissera, H., Auger, E., Séguin, L., Kramer, M.S., Lydon, J.E. (2021). Happy Prenatal Relationships, Healthy Postpartum Mothers: A Prospective Study of Relationship Satisfaction, Postpartum Stress, and Health. *Psychology & Health*, 36(4), 461–477. DOI: [10.1080/08870446.2020.1766040](https://doi.org/10.1080/08870446.2020.1766040)
- Vollmann, M., Sprang, S., Brink, F. van den (2019). Adult Attachment and Relationship Satisfaction: The Mediating Role of Gratitude Toward the Partner. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(11–12), 3875–3886. DOI: [10.1177/0265407519841712](https://doi.org/10.1177/0265407519841712)
- Walsh, J., Hepper, E.G. Marshall, B.J. (2014). Investigating Attachment, Caregiving, and Mental Health: A Model of Maternal-Fetal Relationships. *BMC Pregnancy Childbirth*, 14(1). DOI: [10.1186/s12884-014-0383-1](https://doi.org/10.1186/s12884-014-0383-1)

ABSTRACT

The study aimed to determine differences in selected parameters of women's relationship quality depending on whether they already have children with their current partner and whether they are currently pregnant. The study included overall relationship satisfaction, attachment anxiety and avoidance, and jealousy. The following scales were used: the Couple Satisfaction Index CSI-32, the Experience in Close Relationships – Revised, and the Multidimensional Jealousy Scale. The participants were 274 non-pregnant women and 105 pregnant women who were in a romantic relationship at the time of the study. The analyses showed that relationship satisfaction was higher among pregnant women. In this group, lower attachment anxiety and attachment avoidance, as well as weaker cognitive jealousy were also observed. Overall relationship satisfaction was lower in the group of women who had children, although when considering pregnancy, it was found that pregnant women showed the same level of relationship satisfaction regardless of whether or not they already had offspring. The research largely confirmed the higher relationship quality among pregnant women and partially lower relationship quality among women with children. However, the differences in terms of jealousy turned out to be inconsistent with the assumptions. The study's conclusions were discussed in relation to the existing literature.

Keywords: relationship satisfaction; attachment anxiety and avoidance; jealousy; relationship quality of pregnant women; relationship quality of women with children